

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.21.476/2016/5.

A tanács tagjai: Dr. Molnár Ambrus a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia bíró

A felperes:

A felperes képviselője: Berke & Molnár Ügyvédi Iroda., ügyintéző: Dr. Molnár István ügyvéd)

Az I. rendű alperes:

Az I. rendű alperes képviselője: Dr. Jakab Sándor ügyvéd (Dr. Horváth - Dr. Jakab Ügyvédi Iroda,)

A II. rendű alperes:

A II. rendű alperes képviselője: Dr. Bódis Károly ügyvéd (Sinkó & Bódis Ügyvédi Iroda,)

A per tárgya: megállapodás érvénytelensége

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes (21. sorszám)

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Fővárosi Törvényszék
2.Gf.75.811/2015/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Budai Központi Kerületi Bíróság
18.P/g.20.061/2015/17.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.
- Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. és II. rendű alperesnek 16.000 (tizenhatezer) - 16.000 (tizenhatezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [1] A felperes 2015. január 10. napján előterjesztett, majd módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperesek közötti kötelező gépjármű felelősségbiztosítási szerződések megszüntetésére irányuló közös megegyezés a Ptk. 6:95. §-a értelmében érvénytelen (semmis), elsődlegesen mert a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló 2009. évi LXII. törvény (Gfbt.) 4. § (1), 5. § (1) és (4) bekezdésébe ütközik, másodlagosan mert a Gfbt. 5. § (1) és (4) bekezdésének megkerülésére irányul. Ezáltal az alperesek közötti biztosítási szerződések nem 2014. november 30., hanem december 31. napjával szűnnek meg. Előadta, hogy a felperes évek óta a lakossági kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási piac meghatározó szereplője, de gépjárműszerelvények (vontató+pótkocsi) kötelező felelősségbiztosítása terén nem rendelkezett számottevő kártapasztalattal és kárstatisztikával arra, miként alakul a nyugat-európai országok nemzetközi

fuvarozásban résztvevő pótkocsikkal kapcsolatos kárrendezési és bírósági gyakorlata. A MABISZ hírlevélben foglalta össze a járműszerelvények egyes részei közötti felelősség megosztás legújabb nyugat-európai tendenciáit, és a kárrendezés jövőbeni megvalósulásáról a kezdeményezését. A felperes ezt követően döntött úgy, hogy a pótkocsik üzemeltetéséhez tapadó, a korábbinál terheesebb felelősségi és kárköltségviselési piaci viszonyok, illetve fejlemények díjemelést indokolnak. A tarifa módosítását 2014. október 9. napján hirdette meg és december 9. napján lépett hatályba. 2014. november elejétől a felperes azt tapasztalta, hogy egyes versenytársai és azok ügyfelei tömegesen szüntetik meg közös megegyezéssel a pótkocsikra vonatkozó felelősségbiztosítási szerződéseiket, és kezdeményeznek szerződéskötést a felperesnél az eredeti biztosítási időszakuk lejártát megelőző kockázatviselési kezdettel. E mögött az összehangolt magatartás mögött az a megfontolás húzódott, miszerint az ügyfelek igyekeztek kihasználni, hogy a felperes a megváltozott kockázati viszonyokra egy 2014. december 9. napjától hatályos díjtarifával reagált, és eddig az időig a többi biztosító díjánál lényegesen alacsonyabb díjon lehet vele szerződést kötni, ha az előzményi biztosítójuk eddig az időig közös megegyezéssel az ügyfelet kiengedte a szerződésből. Ennek hiányában az ügyfelek 2014. december 9. napját követően csak lényegesen magasabb díjon tudtak volna a felperessel szerződni. A II. rendű alperes - az alkuszán keresztül - 2014. november 3. és 14. napja között összesen 42 darab pótkocsira kezdeményezett biztosítási ajánlatot a felperesnél. Az I. rendű alperes gyakorlatában a közös megegyezéssel megszüntetési mód kiegészült azzal a kikötéssel, hogy az esetben működik együtt a szerződés ilyen módon történő megszüntetésében a biztosítási időszak vége előtti hatállyal, ha az ügyfél vállalja, lemond arról a jogáról, hogy a jövőben kötelező felelősségbiztosítási szerződés megkötését kezdeményezze az I. rendű alperesnél. A felperes szerint a Ptk. 6:95. §-a, 6:88. § (1) és (3) bekezdése alapján - utalva a Pp. 123. §-ára - az alperesek között létrejött közös megegyezés semmis, nem alkalmas arra, hogy az érintett 42 gépjárműre kötött szerződést megszüntesse, minthogy a Gfbt. 5. § (1) bekezdésében szabályozott ajánlat elfogadási kötelezettség megkerülésére irányult. Többlettényállási elem, hogy a közös megegyezéshez az I. rendű alperes csak azzal a feltétellel járult hozzá, hogy a II. rendű alperes tartózkodik 2014. és 2015. években a kötelező felelősségbiztosításra irányuló ajánlat megtételétől, ami egyértelműen az ajánlat elfogadási kötelezettség megkerülésére irányult. Az ajánlattételről való lemondás lehetővé teszi bizonyos nem kívánatos kockázatok távol tartását, amit az I. rendű alperes egyébként a szerződéskötési kötelezettsége miatt jogszerűen nem tudna elhárítani. A semmis szerződéshez joghatás nem fűződhet, így nem alkalmas arra, hogy az alperesek közötti biztosítási szerződést 2014. november 30-i hatállyal megszüntesse, amiből pedig következik, hogy a felperesnél kezdeményezett biztosítási ajánlatok - az áthúzódó biztosítási időszak miatt - nem hozhattak létre érvényes szerződéseket közte és a II. rendű alperes között (Gfbt. 10. §). A megállapításhoz fűződő jogi érdeke abban áll, hogy pótkocsinként ne a 2014. december 9. napjáig hatályos tarifán (40.000 forint/év), hanem a valódi kockázati viszonyoknak megfelelő tarifán (320.000 forint/év) kelljen a II. rendű alperesnek szerződnie. Amennyiben a bíróság a Ptk. rendelkezéseit nem látná alkalmazhatónak, úgy a régi Ptk. 200. § (2), 234. § (1) bekezdésére alapította a szerződés érvénytelenségére vonatkozó álláspontját.

- [2] Alperesek védekezésére előadta, a megállapításhoz fűződő jogi érdeke abban áll, hogy a közös megegyezés érvénytelensége esetén nem terheli szerződéskötési kötelezettség a II. rendű alperessel. A részleges érvénytelenség feltételei hiányoznak, hiszen nyilvánvaló, hogy az I. rendű alperes az ajánlattételtől való tartózkodásra irányuló nyilatkozat nélkül a megállapodást nem fogadta volna el, a kikötés nélkül a megállapodás nem jött volna létre.
- [3] Az alperesek a kereset elutasítását kérték.
- [4] Az I. rendű alperes előadta, hogy a kérdéses időben a perrel érintett esetkör tekintetében a biztosítási piac kis szereplője volt. Csatolta az azonos tárgykörben hozzá érkezett kérelmeket a biztosítási szerződések közös megegyezéssel történő megszüntetésére, melyből látható, hogy az I. rendű

alperes nem kötött ki külön feltételt a szerződések közös megegyezéssel történő megszüntetésével összefüggésben. A szerződések megszüntetését a II. rendű alperes kezdeményezte, tagadta, hogy a keresettel sérelmezett kikötés tőle származna. Állította, hogy a felperes által megjelölt kikötésnek nincs joghatása, és azt a II. rendű alperes tette a nyilatkozatba. Nem az I. rendű alperes részéről volt üzletpolitikai cél a szerződés megszüntetése, hanem a II. rendű alperes részéről, az I. rendű alperes azonban ehhez hozzájárult. A hatályos Gfbt. alapján a biztosítási szerződést akár a biztosított, akár a biztosító az adott év december 31. napjára felmondhatta. A kereset teljesítése esetén a II. rendű alperesnek nem lenne felelősségbiztosítása. Nyilvánvalónak tartotta, hogy a II. rendű alperes, mint jelentős számú gépjárművel rendelkező szállítmányozó cég figyelte és értékelte a magyar biztosítók kötelezően nyilvánosságra hozott díjait, majd úgy döntött, hogy a kedvezőbb tarifát alkalmazó biztosítót választja. A tarifák alapján megállapítható, hogy a II. rendű alperes a jövőben nem kívánt az I. rendű alperessel szerződést kötni. Ennek kihangsúlyozása nem érinti a felek közötti megállapodást. Az alperesek relációjában nem mutatható ki az ajánlat elfogadási kötelezettség megkerülésére irányuló szándék, így értelmezhetetlen a Gfbt. 5. § (1) bekezdésére való hivatkozás.

[5] A II. rendű alperes előadta, hogy folyamatosan figyelemmel kísérte a biztosítási piacon fellelhető árajánlatokat, és próbálta a felelősségbiztosítási szerződéseit a legkedvezőbb díjon megkötni. Ezzel összefüggésben merült fel, hogy az addigi biztosítója (az I. rendű alperes) helyett más biztosítóval kössön szerződést. 2014-ben olyan jelentős tarifa-emelések történtek, hogy keresni kezdte a jövőbeni legoptimálisabb megoldást, és így jutott arra a döntésre, hogy a legkedvezőbb feltételeket a felperes nyújtja, a vele történő szerződéskötés a gazdaságilag legoptimálisabb megoldás. Ezért kezdeményezte az I. rendű alperesnél a szerződésük közös megegyezéssel történő megszüntetését 2014. november 30-i hatállyal. E tárgyban kizárólag az a cél és szándék vezette, hogy a biztosítási piacon az adott időpontban elérhető legkedvezőbb biztosítási díjat kínáló biztosítóval, a felperessel tudjon szerződést kötni. Fel sem merült a részéről, hogy a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetését követően az I. rendű alperesnek tegyen szerződési ajánlatot. A felperes a saját hiányosságai, mulasztása - miszerint a biztosítási piac, illetve a kárfelelősség, kármegosztás tekintetében nem rendelkezett kellő információkkal, illetve hogy az információhoz jutást követően a többi biztosító társasághoz képest késve reagál - következményeit kívánja az alperesekre hárítani. A II. rendű alperes a jogszabályban biztosított jogával élt, amikor a fennálló szerződéseit közös megegyezéssel megszüntette annak érdekében, hogy számára kedvezőbb, kisebb anyagi terhekkel járó kötelező felelősségbiztosítási szerződést köthessen. Így az I. rendű alperesnek az a nyilatkozata, hogy csak azzal a feltétellel járul hozzá a közös megegyezéshez, ha 2014-2015. évben nála nem köt szerződést, nem volt jelentősége, mert ez egyáltalán nem állt szándékában. Egyértelmű volt mindkét alperesnek, hogy a II. rendű alperes más biztosító társasággal kíván szerződni. A II. rendű alperes nem kívánta a Gfbt. 5. § (1) bekezdése szerinti előírást megkerülni. Az I. rendű alperesnek jogában állt volna a közös megegyezéses megszüntetéstől elzárkózni, ha attól tartott volna, hogy a II. rendű alperes újra nála kíván majd kedvezőbb feltételekkel szerződést kezdeményezni. A kifogásolt kikötés érvénytelensége csak részleges érvénytelenséget eredményez.

Az első- és másodfokú ítélet

- [6] A Budai Központi Kerületi Bíróság 2015. július 8. napján meghozott 18.P/g.20.061/2015/17. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 32.004 forint, a II. rendű alperesnek 266.700 forint perköltséget.
- [7] Rögzítette, hogy a jogvita a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) rendelkezései alapján bírálendő el. A Gfbt. 5. § (1) bekezdése szerint a biztosító a magyarországi telephelyű gépjármű üzemeltetőjének az e törvényben meghatározott feltételek szerinti biztosítási szerződés megkötésére vonatkozó - a biztosító díjtarifájának megfelelő - ajánlatát a Gfbt. 13. § (1) bekezdésében meghatározott összeghatárok szerint köteles elfogadni. A kereset az alpereseknek a

szerződés megszüntetésére vonatkozó közös megállapodása Gfbt. rendelkezésébe ütközése, illetőleg annak megkerülése megállapítására irányult. Az elsőfokú bíróság vizsgálta a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási kereset tekintetében a felperes keresetőségi jogát. A Ptk. 6:95. §-a értelmében semmis az a szerződés, amely jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, kivéve ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz. A keresetőségi jog esetén a megállapítást kérő félnek akkor van jogi érdeke, ha az ügyben hozott döntés élet- vagy jogviszonyaira kihat, illetve jogokat vagy kötelezettségeket keletkeztet a számára, vagy valamely kötelezettség alól szabadul, illetőleg jogvédelmet nyerhet. A szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetését követően a II. rendű alperes a felperesnek tett ajánlatot, így az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felperes azon előadása, hogy számára kedvezőtlen tarifán köteles a II. rendű alperessel a szerződést megkötni, a felperes jogi érdekét támasztja alá. Így a keresetet érdemben vizsgálta.

- [8] A közös megegyezéssel megszüntetésre irányuló nyilatkozatnak az a kitétele, hogy a II. rendű alperes az I. rendű alpereshez szerződéskötésre vonatkozó ajánlatot 2014. illetve 2015. évben nem intéz, ellentétben a kötelező gépjármű-felelősségbiztosításról szóló jogszabály rendelkezéseivel, a jogalkotói szándékkal, azonban nem ütközik jogszabályba, hiszen a jogszabály a biztosítóra ró kötelezettséget, míg a per tárgyát képező megállapodás az ajánlatot adó félre. A tanúbizonyítás alapján kétséget kizáró módon nem lehetett felderíteni, milyen módon került az ajánlatba a jogszabály megkerülésére irányuló szöveg, de arról a tanúk nem nyilatkoztak, hogy ez az I. rendű alperes kezdeményezésére történt volna. Más az I. rendű alperesnél kötelező gépjármű-felelősségbiztosítással rendelkező alanyok azonos célú nyilatkozatai ilyen feltételt nem tartalmaztak. Az általuk elismert részleges érvénytelenség körében az alperesek arra hivatkoztak, hogy e kitétel nélkül is megkötötték volna a közös megegyezésről szóló megállapodást, így a jogszabályba ütközés miatti részleges érvénytelenség nem eredményezi a megállapodás teljes érvénytelenségét. A felperes jogi álláspontja szerint a megállapodás teljeskörűen érvénytelen, mivel az alperesek azt a jogszabályba ütköző kitétel nélkül nem kötötték volna meg. Az a körülmény, hogy mindkét félnek érdeke volt a szerződés közös megegyezéssel történő megszüntetése, nem támasztja alá a felperesi hivatkozást, miszerint a megállapodás a jogszabályba ütköző rendelkezés nélkül nem jött volna létre. Az elsőfokú bíróság figyelemmel az alperesi hivatkozásra is, hogy az I. rendű alperes azon nem vitatottan létező célját, miszerint a pótkocsik biztosítására vonatkozó piacon nem kíván jelentős mértékben részt venni, a tarifák megemelésével is el tudta érni, így ilyen tartalmú nyilatkozat megkövetelése nem volt szükséges. A részlegesen érvénytelen megállapodás teljes körű érvénytelenségét tehát az elsőfokú bíróság nem találta megalapozottnak.
- [9] A perköltségről szóló rendelkezését a Pp. 78. § (1) bekezdésével, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. §-ával, 3. § (2) bekezdésével indokolta.
- [10] A felperes fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresete teljesítését kérte.
- [11] A Fővárosi Törvényszék 2016. április 14. napján meghozott 2.Gf.75.811/2015/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest, hogy tizenöt napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 16.002 forint, a II. rendű alperesnek 88.900 forint másodfokú perköltséget.
- [12] Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást a szükséges mértékben feltárta, a feleket terhelő bizonyítási kötelezettség terhét és terjedelmét helyesen állapította meg, erről a feleket a jogszabályi előírásnak megfelelően tájékoztatta. A bizonyítékokat a Pp. 206. §-a szerint mérlegelte, és a helyesen megállapított tényállásból levont jogi következtetéseit az indoklásra is kiterjedően a másodfokú bíróság osztotta, így az elsőfokú ítéletet helyes indoklaira utalva hagyta helyben.
- [13] A felperes keresetőségi joga körében az elsőfokú ítéletben kifejtett álláspontot azzal egészítette ki, hogy a per megindításával a felperes gyakorlatilag a jogszabály által előírt szerződéskötési kötelezettsége alól kívánt mentesülni, ami a Ptk. 1:3. §-a alapján a jóhiszemű joggyakorlás elvébe

ütközik, így méltányolható jogi érdeknek nem tekinthető. A megállapítás feltételül hivatkozott érdeksérelme - mely valójában a gazdasági érdekének sérülését jelenthette -, abban nyilvánul(hatot)t meg, hogy a biztosítási piacon résztvevő egyéb biztosítók által - a perbeli esemény évében, de a felperest megelőzően - közzétett tarifamódosításnak megfelelő, a korábbi díjtétel többszörösét elérő biztosítási díjjal az adott biztosítási időszakban nem tudott szerződést kötni.

- [14] A perköltségről a Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja, illetve 3. § (5) bekezdése, 4/A. §-a alapján határozott.

A felülvizsgálati kérelem

- [15] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a módosított kereseti kérelmének helyt adó döntés hozatalát kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet a Pp. 206. § (1), 221. § (1) bekezdését, valamint a Ptk. 6:114. § (1) bekezdését sérti. Az elsőfokú bíróság megállapította a felperes keresetösségi jogát. Az alperesek elismerésére tekintettel a közös megegyezés azon kikötése, miszerint a II. rendű alperes e megegyezés megkötésének feltételeként vállalta, tartózkodik attól, hogy 2015-ben gépjármű flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés megkötésére vonatkozó ajánlatot tegyen az I. rendű alperesnek, mint jogszabályba ütköző üzleti feltétel érvénytelen. Az elsőfokú bíróság szerint e körülmény a szerződés részleges érvénytelenségét eredményezi, mert az I. rendű alperes a kifogásolt kikötés nélkül is megkötötte volna a közös megegyezést. A felperes álláspontja szerint azonban a beszerzett bizonyítékokból és az I. rendű alperes feltehető üzletkötési megfontolásait illetően a bíróságok helytelen és kirívóan okszerűtlen következtetésre jutottak. Emellett a másodfokú bíróság megszegte az indokolási kötelezettségét, ezáltal a felperes indokolt bírói döntéshez fűződő alapjogát megsértette, mert egyáltalán nem adta indokát, hogy a felperes által az I. rendű alperes feltehető, nem melleleg gazdaságilag ésszerű üzletkötési megfontolásait illetően hivatkozott szempontokat miért hagyta figyelmen kívül, és miért tulajdonított annak jelentőséget, hogy a közös megegyezés megdőlésének meg nem állapításában közösen érdekelt alperesek akként nyilatkoztak, hogy azt a kifogásolt kikötés nélkül is megkötötték volna. A Ptk. 6:114. § (1) bekezdésére figyelemmel a bíróságoknak abban a jogkérdésben kellett döntenük, hogy feltehető-e, az I. rendű alperes a kifogásolt kikötés nélkül nem kötötte volna meg a megállapodást. A felperes szerint ez nyilvánvaló, minthogy a flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést az I. rendű alperes még a közös megegyezés előtt felmondta, ami azzal a következménnyel járt volna, hogy 2015-ben nem lett volna köteles a II. rendű alperes kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződésre irányuló ajánlatát elfogadni. Emellett a közös megegyezés megkötésével a felmondás hatályát veszítette, azaz az I. rendű alperes a felmondáshoz képest hátrányosabb helyzetbe hozta volna magát, ha a közös megegyezést a kifogásolt kikötés nélkül köti meg. A II. rendű alperes flottája volt a legnagyobb az I. rendű alperes biztosítói portfóliójában, és az I. rendű alperes sem tagadta, hogy szabadulni akart ettől a kockázatosnak ítélt flottától. Nyilvánvaló, hogy a II. rendű alperes kedvéért az I. rendű alperes nem mondott volna le a felmondáshoz kapcsolódó többlet jogairól, azaz részéről csak a kifogásolt kikötéssel együtt tekinthető ésszerűnek a közös megegyezés megkötése, anélkül nem. Azok az iratok, melyek szerint az I. rendű alperes öt-hat esetben a kifogásolt kikötés nélkül kötött közös megegyezést az egyes ügyfeleivel 2014 novemberében, azért nem relevánsak, mert ezek legfeljebb egy-két pótkocsis ügyfelek voltak, és így a kockázat össze sem vethető a több mint negyven pótkocsis II. rendű alperesi flottával. Az I. rendű alperes nem ajánlott fel bizonyítást arra, hogy ezekkel az ügyfelekkel is közölt-e előzetesen felmondást. Végül az alperesek nyilatkozata, miszerint a kifogásolt kikötés nélkül is szerződtek volna, súlytalan, hiszen alperesként ez a nyilatkozat állt érdekükben. A felperes álláspontja szerint a körülmények azt teszik feltehetővé, hogy az I. rendű alperes a kifogásolt kikötés nélkül nem szerződött volna, és a másodfokú bíróságnak a fellebbezés eredményeként azt kellett volna megállapítania, hogy a közös megegyezés teljes egészében megdől,

hiszen a kifogásolt kikötés semmisségét maguk az alperesek sem kifogásolták. Ismertette a Gfbt. 4. § (1), 5. § (1) és (4) bekezdését és ennek alapján rámutatott, hogy a közös megegyezés azt a célt szolgálta, hogy a flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés felmondás helyett közös megegyezéssel és ezáltal már annak évfordulója előtt megszűnjön, a II. rendű alperes már 2014. december 1-jei kockázatviselési kezdettel tudjon más biztosítónál, azaz a felperesnél kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést kötni, ugyanakkor az I. rendű alperes ugyanazokat a jogokat élvezze, mintha a flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés a felmondással szűnne meg, azaz az I. rendű alperest a következő biztosítási időszakban ne terhelje szerződéskötési kötelezettség a II. rendű alperes által biztosítandó pótkocsikra. Így került a megegyezésbe a kifogásolt kikötés, melynek értelmében minden későbbi ajánlattétel a II. rendű alperes részéről szerződésszegésnek minősül, annak minden jogkövetkezményével együtt. Bármit is állít az I. rendű alperes, nyilvánvaló, hogy a kifogásolt kikötés nélkül nem kötötte volna meg a közös megegyezést, hiszen máskülönben a flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés megszüntetésének olyan módját választotta volna, ami a felmondáshoz képest megfosztja a Gfbt. 5. § (4) bekezdése szerinti kivételes ajánlat visszautasítási jogától. A közös megegyezés legalább két szempontból hátrányosabb és ennyiben gazdaságilag ésszerűtlen lett volna az I. rendű alperesre nézve, aki maga is elismerte, szabadulni kívánt a pótkocsi flottáktól. Csak felmondás esetén illeti meg a következő biztosítási időszakban az ajánlat visszautasítás kivételes joga. A közös megegyezéssel az I. rendű alperes lemondott öt az évfordulóig megillető további egyhavi biztosítási díjról. A másodfokú bíróság kirívóan okszerűtlen következtetéssel jutott arra a megállapításra, hogy az alperesek a kifogásolt kikötés nélkül is megkötötték volna a közös megegyezést.

[16] Mindkét alperes a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

[17] Az I. rendű alperes előadta, hogy 2014-ben komoly változás indult meg a pótkocsis tehergépjárművek biztosítási piacán. A magyar biztosítási piac résztvevői e változásra különböző időpontokban reagáltak. Az I. rendű alperes az aránytalan biztosítási kockázatra tekintettel az ilyen típusú szerződéseit meg kívánta szüntetni, és ezért mondta fel a II. rendű alperessel kötött szerződését az évfordulóra. A II. rendű alperes - az általa megbízott alkuszon keresztül - a jogviszony közös megegyezéssel történő megszüntetését indítványozta 2014. november 30-i hatállyal. A II. rendű alperes biztosítási ajánlatával ezt követően kereste meg a felperest, mivel a magyar biztosítási piacon a felperes rendelkezett a pótkocsis tehergépjárművek tekintetében a legkedvezőbb biztosítási díjjal. A felperes felülvizsgálati kérelmében változatlanul állítja, hogy az alperesek az általa sérelmezett kitétel nélkül nem írták volna alá a jogviszony közös megszüntetéséről szóló okiratot. Az e körben felhívott indokai, így a más szerződő felekkel kötött biztosítási szerződést közös megegyezéssel megszüntető okiratok tartalma a felperes állítását nem támasztják alá. A jogerős ítélet szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen és teljeskörűen feltárta, a jogszabályoknak megfelelő ítéletet hozott. Nem merült fel olyan adat, miszerint az alperesek a létrejött megállapodást a felperes által kifogásolt kikötés hiányában nem kötötték volna meg. A II. rendű alperes módosított nyilatkozata szerint a jogviszonyt közös megegyezéssel megszüntető megállapodást az ő érdekkörében eljáró független biztosítási alkusz szerkesztette, és ezt alátámasztotta valamennyi meghallgatott tanú nyilatkozata is. Az alperesek konzekvens előadása volt, hogy a megállapodás a biztosítási jogviszony közös megegyezéssel történő megszűnésére irányult. Ez az I. rendű alperes esetében azt jelentette, hogy a rossz biztosítási kockázat alól korábban szabadul, míg a II. rendű alperes esetében azt, hogy a magyar biztosítási piacon fellelhető legjobb biztosítást tudja megkötni a felperessel. Semmilyen realitása nem volt annak, hogy a jogviszony megszüntetéséről szóló okirat aláírását követően ismételt az I. rendű alperesnél tegyen szerződéskötésre vonatkozó ajánlatot. Az aláírást követő II. rendű alperesi magatartás is ezt támasztja alá, a későbbiekben sem tett ajánlatot biztosítás megkötésére az I. rendű alperesnek még akkor sem, amikor az I. rendű alperes biztosítási tarifa táblázata megváltozott.

- [18] A II. rendű alperes is arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet a jogszabályoknak megfelel, eljárási szabálysértés nem történt, nincs ok az ítélet hatályon kívül helyezésére és új határozat hozatalára történő utasításra.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [19] A felülvizsgálati kérelem a jogerős ítélet jogszabálysértését abban határozta meg, hogy a bizonyítás eredményének téves mérlegelésével jutott arra a következtetésre, miszerint a részlegesen érvénytelen megállapodás folytán az egész megállapodás érvénytelensége nem állapítható meg. A Kúria a jogerős ítéletet ebben a keretben vizsgálta felül. A jogerős ítélet felülvizsgálatára a Pp. 270. § (2) bekezdése értelmében csak jogszabálysértés miatt van mód. A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem alapos.
- [20] Nem képezhetette felülvizsgálat tárgyát az a körülmény, miszerint az alperesek közötti szerződés megszüntetésére irányuló megállapodás részlegesen érvénytelen, mert az elsőfokú ítélet indokolása ellen e részében az alperesek fellebbezést nem terjesztettek elő. E megállapítás már a másodfokú bíróságot is kötötte.
- [21] Hiányos volt a tényállás megállapítása, mert nem volt adat arra, az alperesek mikor kötötték meg a szerződésüket. E tárgyban az elsőfokú bíróság elmulasztotta nyilatkoztatásukat, és az annak alapjául szolgáló okiratok csatolására sem kötelezte őket. Emiatt nem mondható ki egyértelműen, hogy a jogvita a régi vagy az (új) Ptk. alapján bírálendő-e el. Az utóbbi esetén nem hagyható figyelmen kívül, hogy a felek által csak közös megegyezésnek nevezett megállapodás nem új jogviszony (kötelelem) létrehozását célozta, hanem egy már meglévő megszüntetését. Ezért - ha a jogviszony 2014. március 15. napján már fennállt - az alkalmazandó jog meghatározására nem a 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptké.) 1. §-a, hanem 50. § (1) bekezdése irányadó. Eszerint ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelmekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra - ideértve az e tények, illetve jognyilatkozatok által keletkeztetett újabb kötelmeket is - a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni. Ha viszont 2014. március 15. napja után jött létre, már a Ptk. szabályozása irányadó. Ennek azonban az ügy érdemére kiható jelentősége csak azért nem volt, mert a régi Ptk. és a Ptk. a szerződés részleges érvénytelensége esetére lényegében azonos szabályozást ad.
- [22] A Pp. 206. §-ának megsértését abban látta a felperes, hogy szemben azzal az okfejtéssel, miszerint a kifogásolt kikötés nélkül az alperesek nem szüntették volna meg közös megegyezéssel a szerződést, az eljáró bíróságok arra a következtetésre jutottak az alperesek egybehangzó nyilatkozata alapján, hogy a közöttük fennálló szerződést e kikötés megfogalmazása hiányában is felbontották volna. A Pp. 206. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el. E törvényi előírás megsértése csak abban a kivételes esetben állapítható meg, és csak akkor szolgálhat kellő alapul a felülvizsgálathoz, ha a bíróság iratellenes, ellentmondó, a per adataiból okszerűen nem következő megállapítást tett, vagy a bizonyítási eljárás lefolytatására vonatkozó előírások megsértésével helytelen ténybeli következtetésre jutott. Ilyen az adott esetben nem állapítható meg.
- [23] Az alperesek perben tett nyilatkozataitól független magatartásából arra volt következtetés levonható, hogy a közöttük fennálló kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést meg akarták szüntetni. Az I. rendű alperes a II. rendű alperessel fennálló szerződését felmondta. (Bár erre nézve a perben a

felek nyilatkoztak, az I. rendű alperestől származó felmondás csatolása nem történt meg.) A II. rendű alperes gazdasági motiváció alapján olyan kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést keresett, aminek kedvezőbb a díjfizetési kötelezettsége. Egy adott időszakban (2014 novemberében) számára kedvező díjtétel mellett tudott volna a felperessel szerződni. Ahogy ezt a felperes felülvizsgálati kérelmében maga is kijelentette, a közös megegyezés azt a célt szolgálta, hogy a flotta kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződés felmondás helyett közös megegyezéssel és ezáltal már annak évfordulója előtt megszűnjön, a II. rendű alperes már 2014. december 1-jei kockázatviselési kezdettel tudjon más biztosítónál, azaz a felperesnél kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási szerződést kötni. Vagyis mindkét alperesnek az volt a célja, hogy még 2014 novemberében megszűnjön az a szerződés, amitől mindketten szabadulni kívántak. A régi Ptk. 239. § (1) bekezdése szerint a szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet. A Ptk. 6:114. § (1) bekezdése értelmében ha az érvénytelenségi ok a szerződés meghatározott részét érinti, az érvénytelenség jogkövetkezményeit a szerződésnek erre a részére kell alkalmazni. A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés akkor dől meg, ha feltehető, hogy a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. A perben kifejezett adat van arra, hogy az alperesek a szerződést közös megállapodásukkal akkor is megszüntették volna, ha a felperes által kifogásolt, a jogerős ítélet szerint érvénytelen kikötést nem alkalmazták. Nem sérült tehát a Pp. 206. § (1) bekezdésében megfogalmazott előírás, amikor az eljáró bíróságok ezt tényként állapították meg.

- [24] A felülvizsgálati kérelem sérelmezte, hogy a másodfokú bíróság nem tett eleget a Pp. 221. §-ában előírt indokolási kötelezettségének. A másodfokú bíróság a Pp. 254. § (3) bekezdése értelmében helyes indokaira utalva hagyta helyben az elsőfokú bíróság ítéletét. Eszerint ha a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet indokai alapján hagyja helyben, a másodfokú ítélet indokolásában csupán erre a körülményre kell utalnia. A törvény ezen rendelkezése azt a célt szolgálja, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet helyes indokait szükségtelenül ne ismételje meg. Mindazonáltal a Pp. 221. § (1) bekezdésének sérelme nem is sorolható abba a körbe, ami az ügy elbírálására érdemi kihatással lenne, így önmagában nem szolgálhat alapul az érdemben helyes döntés hatályon kívül helyezésére.

Záró rész

- [25] Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem volt jogszabálysértő, azt a Kúria - a Pp. 274. § (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül meghozott határozatával - a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. Az alperesek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségéről a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése alapján döntött.

Budapest, 2017. szeptember 18.

Dr. Molnár Ambrus s.k. a tanács elnöke, Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró, Dr. Magosi Szilvia s.k. bíró

A kiadvány hitelül:

NÉ

tisztviselő